

L'OBRA DE JOSEP VIÑAS I CABOT (1909-1992), ESPECIALISTA EN PATOLOGIA RESPIRATÒRIA, DEIXEBLE DE LLUÍS SAYÉ I LA SEVA ACTIVITAT A L'OBRA ANTITUBERCULOSA (OAT) DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

CORBELLA i CORBELLÀ, Jacint

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Institut d'Estudis Catalans

RESUM: Nota sobre l'activitat mèdica del Dr. Josep Viñas i Cabot (1909-1992), deixeble del doctor Lluís Sayé, especialista en Patologia Respiratòria, amb un obra important, més en el caire assistencial i preventiu, a l'Obra Antituberculosa de la Universitat de Barcelona, des de l'any 1933 fins a la dècada dels anys 60's. Autor d'una tesi sobre l'evolució de l'epidemiologia de la tuberculosi en estudiants de la UB. Dades sobre alguns aspectes de funcionament del SOE (Seguro Obligatorio de Enfermedad), cap els anys 1950-60. Activitat mèdica a Mataró i a l'Hospital Clínic. Referència dels seus treballs sobre tuberculosi

PARAULES CLAU: Josep Viñas Cabot -Tisiologia a Catalunya - Obra Antituberculosa Universitat de Barcelona - Lluís Sayé – Hospital Clínic Barcelona -

RESUMEN: Nota sobre la actividad médica del Dr. Josep Viñas i Cabot (1909-1992), discípulo del doctor Lluís Sayé, especialista en Patología Respiratoria, con una obra importante, más en el aspecto asistencial y preventivo, en la Obra Antituberculosa de la Universidad de Barcelona, desde el año 1933 hasta la década 1960. Autor de una tesis sobre la evolución de la epidemiología de la tuberculosis en estudiantes de la UB. Datos sobre algunos aspectos del funcionamiento del SOE (Seguro Obligatorio de Enfermedad), hacia los años 1950-60. Actividad médica en Mataró y en el Hospital Clínic. Referencia de sus trabajos sobre tuberculosis

PALABRAS CLAVE: Josep Viñas Cabot -Tisiologia en Catalunya - Obra Antituberculosa Universidad de Barcelona - Lluís Sayé – Hospital Clínic Barcelona -

INTRODUCCIÓ

Josep Viñas i Cabot, fou metge, nascut a Mataró el 14 d'abril de 1909; mort a Barcelona el 17 de desembre de 1992. Estudis al Col·legi dels Salesians de Mataró; batxiller el 1925, cursa la carrera de medicina a la facultat de Barcelona, llicenciant-se el 1932. Es doctorà el 1959. Deixeble de l'escola de Lluís Sayé, es dedica principalment a la Tisiologia i a la Patologia Respiratòria. Col·laborà també com a internista en el servei de Cirurgia de l'Hospital Clínic que dirigia el Dr. Ramon Arandes. Va tenir el càrrec de metge ajudant de l'Hospital, per oposició. Treballà intensament en l'Obra Antituberculosa (OAT) de la Universitat de Barcelona, impulsada per la decisió de Lluís Sayé, i en la lluita i prevenció contra la tuberculosi juvenil, principalment entre els estudiants. També fou metge inspector municipal de sanitat l'any 1933 i molt més tard, quan es crearen les especialitats, especialista de l'aparell respiratori i circulatori, el 1964 (1).

Fruit d'aquest treball a l'OAT fou la redacció, al cap de bastants anys, de la seva tesi doctoral sobre el tema *“Evolución de la epidemiología de la tuberculosis pulmonar en los estudiantes que ingresaron en la Universidad de Barcelona en los cursos 1933 al 1958”*. És una aportació important sobre la realitat social de la tuberculosi i la seva evolució en el nostre medi. Col·laborador estret de Sayé, havia estat secretari de l'OAT des de l'any 1933, i en fou director accidental en l'absència d'aquest per la guerra i l'exili, i també quan el doctor Gironés, catedràtic de Patologia General va marxar a Nicaragua. Durant molts anys, no fàcils, va ser ell qui va suportar més l'activitat de l'OAT. El director de la seva tesi fou el catedràtic d'aquell moment, el doctor Artur Fernández-Cruz.

Un nomenament de la “Universitat de Catalunya”. Durant els anys de la guerra l'activitat de l'Hospital, i de la Universitat, van quedar dificultades, però es va mantenir l'esquema de l'organització. Pel que fa a l'OAT és interessant un document, amb l'encapçalament imprès “Universitat de Catalunya” i el segell o escut de la Universitat, signat pel “Comissari-Rector”, el Dr. P. Bosch-Gimpera. La data és de 6 de febrer de 1937, i el registre de sortida porta també la menció “Universitat de Catalunya”. És referent al càrrec de Director, que no forma part, en sí mateix, de la plantilla de la universitat (el doctor Sayé, director absent, ja era professor).

Textualment el document explica: “...que el càrrec de Director es consideri com a inexistent, refermant aquest criteri el fet que el Dr. Sayé, que l'exerceix, es troba efectuant treballs d'investigació fisiològica –degudament autoritzat— a l'Institut Pasteur de París, i que pel temps que pugui durar la seva absència ha estat encarregat de substituir-lo accidentalment en la direcció de l'Obra antituberculosa, el secretari, Dr. J. Viñas, en la mateixa forma que s'ha fet habitualment”.

El document, doncs, té un doble interès, un és relatiu a l'OAT, que manté l'activitat i es nomena un director accidental, el Dr. J. Viñas Cabot. L'altre és la comprovació que la universitat de Barcelona funciona com a “Universitat de Catalunya”, fet que habitualment és poc comentat.

Altres activitats assistencials. També va ser director dels serveis contra la tuberculosi de la Caixa d'Estalvis Laietana, de Mataró, des del 1933, gairebé des de la seva llicenciatura. La seva tasca assistencial va ser molt valorada tant pels seus companys metges de Mataró com a nivell concitadà.

Cornudella esmenta que havia fet treballs sobre epidemiologia d'aquesta malaltia i la hospitalització a la ciutat de Girona. També va ser metge de “ADEA, Cia. Gral. de Seguros S.A.”, amb contracte l'octubre de 1969.

Tenia una vocació principalment assistencial, i d'organització preventiva (2), i publicà alguns treballs sobre els resultats de l'OAT (3,4,5). En aquesta Obra va fer potser la que va ser activitat pública més important. Un dels col·laboradors de molta confiança de Sayé, recorda, al cap dels anys, i ja mort l'iniciador, el paper dinamitzador de Viñas: “La Obra Antituberculosa Universitaria comenzó en el año 1933. Colaboraron los doctores López Soler, J. Vizcaíno, Cid Pla, Viñas Cabot y yo, con la ayuda de las enfermeras señoritas Seligmann i Riudor...” (6).

Més endavant es diu: "...Al marchar Sayé hacia el exilio, 1936, continuaron la obra A. Castelló, A. Cid Pla, V. López Soler, M. Moragas, y J. Viñas Cabot que hacía de "cabecilla" (7). Això és el començament d'anys d'activitat sense la direcció del cap, Sayé. L'OAT ha estat escapçada, però durant algun temps encara podrà fer alguna cosa. Els nous caps seran els catedràtics o encarregats de Patologia General. A Gironés, que ve just després de la guerra, i volia ser catedràtic de Mèdica i no de Patologia General, no li interessa. Al cap d'un temps demana l'excedència i va a Nicaragua, on va morir. Però es mantenia la càtedra buida. L'encarregat el Dr. Joaquim de Nadal, tenia poca força havent-hi tres càtedres dotades de Mèdica. Després el juliol de 1954 arriba per fi un catedràtic "en propietat", el doctor Arturo Fernández Cruz. Diu Cornudella "dejó que Sayé continuara vivaqueando, visitando las enfermeras en el mismo local..." (8).

També treballà en els altres aspectes de la patologia respiratòria, tot i que durant anys de fet l'especialitat era la Tisiologia. I encara també sobre medicina aeronàutica, especialitat que radicava a la càtedra de Patologia General, que portava el prof. Fernández Cruz, i de la que depenia l'OAT. Estava casat amb Concepció Salas i Moret.

El treball a la Seguretat Social. Dos documents. També, com la majoria dels metges de l'època, fou metge de la Seguretat Social, aleshores més coneguda com a "Seguro de Enfermedad" (o Seguro Obligatorio de Enfermedad). Hi havia un control que depenia dels Inspectors, que eren metges, per oposició, o nomenats interinament "a dit", que entre altres funcions tenien la de "controlar" o moderar la despesa, talment en l'import de les receptes. Els avisos o recordatoris eren freqüents, verbals o escrits. El doctor Viñas en va rebre com a mínim dos, el que indica que li preocupaven més els malalts. El primer, de l'any 1955, diu, entre altres aspectes: "Examinadas las prestaciones sanitarias.. esta Inspección Provincial observa que las suyas han excedido el promedio de gastos consideradas como normales, con el resultado de 63,16 ptas por asegurado y trimestre...". "Para su conocimiento y comparación con los promedios alcanzados por Vd. Debemos significarle que el promedio provincial que resulta en el trimestre...ha sido de ptas. 57,24 por asegurado y trimestre, considerándose como normales en Medicina General los promedios de prestaciones farmacéuticas que no excedan de 35 ptas. por asegurado". Aquesta primera part és informativa. Altres dos paràgrafs ja són coercitius. Es diu: "...estimo necesario advertirle..." "...muy a pesar de esta Inspección le obligaría a la aplicación..." i li dona un termini de deu dies perquè faci un informe escrit "...procurando justificar su actuación durante el trimestre de referencia". L'acabament, fórmula final, diu "Por Dios , España y su Revolución Nacional-Sindicalista", i això l'any 1955.

Un segon document és breu i de redacció més cordial. Es diu "Habiendo observado que su prestación farmacéutica es muy superior al promedio establecido entre todos los facultativos de su zona, le ruego se sirva personarse en esta inspección a fin de conocer las posibles causas que pueden influir en dicha anormalidad, cualquier día laborable..." No hi ha cap al·lusió coercitiva, i la fórmula final és "Dios guarde a Vd. muchos años. L'escrit és de l'any 1960, i és perceptible el canvi de to. (9). En les guies mèdiques que durant molt temps es publicaven cada

any, la coneguda “Guia Médica Medi-Farma”, el Dr. Josep Viñas i Cabot apareix com a col·laborador de l'Hospital Clínic. Així consta com a Cap del Dispensari de Cirurgia Pleuro Pulmonar, adscrit a la càtedra de Cirurgia que portava el professor Ramon Arandes, amb visita tres dies per setmana, juntament amb quatre col·laboradors (10). A la Guia de 1970, continua portant el dispensari de Cirurgia Pulmonar (11). També portava, juntament amb el Dr. Josep M. Bofill i Font, el servei d'Aparell respiratori de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró (12). Igualment va tenir una certa participació en la vida associativa professional, essent vocal, durant algun temps de la Fundació “Fons d'auxili al metge pobre, Angel Soler Daniel”.

També va participar en les activitats de la Societat Catalana de Medicina Aeronàutica, de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. En va ser primer president el doctor Arturo Fernández Cruz, que era metge militar i catedràtic de Patologia General; hi van participar entre altres els doctors Adolfo Azoy, pilot d'aviació i catedràtic d'ORL, Miquel Nieto Boqué, que en fou secretari i Rafael Battestini.

Notes

1. Cornudella, Josep: “La Pneumologia a Catalunya i els seus homes”, Barcelona (Ed. Ariel. Fundació Picasso-Reventós, 1975; v. pp. 210-211. Cornudella també l'esmenta, en l'apartat d'ensenyament, en el discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Medicina el desembre de 1973: “La pneumologia a Catalunya”, contestat per J. Pi-Figueras, v.p. 69.
2. Corbella, J: “L'obra científica del Dr. Lluís Sayé i Sempere (Barcelona, 1888-1975). Gimbernat, 1993, 20, pp. 143-163. V. P. 162, notes 81 i 82.
3. Sayé, L; López Soler, V; Castelló, A; Moragas, M; Viñas, J: “Resultados obtenidos en el examen de los alumnos de la Universidad de Barcelona en 1955, 1956 y 1956-57 “ Medicina Clínica, 1957, 29 (3), pp. 167-176.
4. -- v.t: . Sayé, L; López Soler, V; Castelló, A; Cid, A; Moragas, M; Viñas, J; Turell, J: “Resultados obtenidos en la Obra Antituberculosa de la Universidad de Barcelona en los alumnos examinados entre 1957 i 1960” Medicina Clínica, 1962, 39 (4), pp. 281-295 (comprovar pàgines).
5. Citats també a Cornudella, J: “Estudi biogràfic del professor Luís Sayé Sempere”, Barcelona (RAMB) 1979, 126 pp. v. p. 117. També hi ha edició castellana.
6. Ho recull el mateix Cornudella a loc. Cit nota 5, p. 83. Argemí ho publicà als Anales de Medicina de desembre de 1977.
7. Cornudella, Ibid, p. 87
8. Ibid. P. 88
9. Una còpia d'aquest documents es conserva a l'Arxiu de la RAMC
10. Guia Médica Medi Farma. Edición de Cataluña. Año 1955, p. 300.
11. Ibid. Any 1970, p. 517.
12. Guia, 1970, p. 587. També hi consten, tots dos, a la Guia de 1955, p. 356.

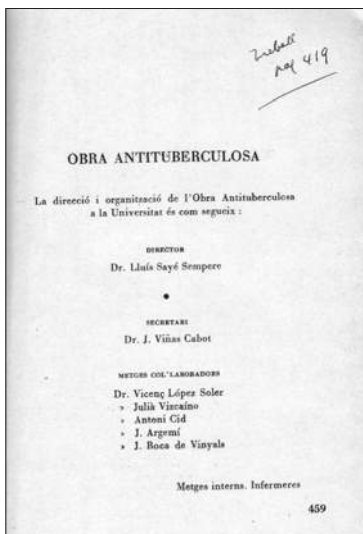
Dr. Josep Viñas i Cabot

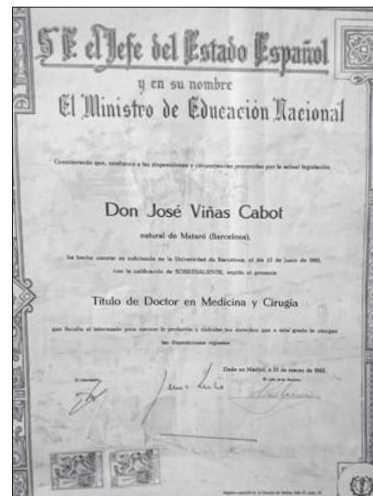
Diploma de l'Hospital Sant Jaume de Mataró

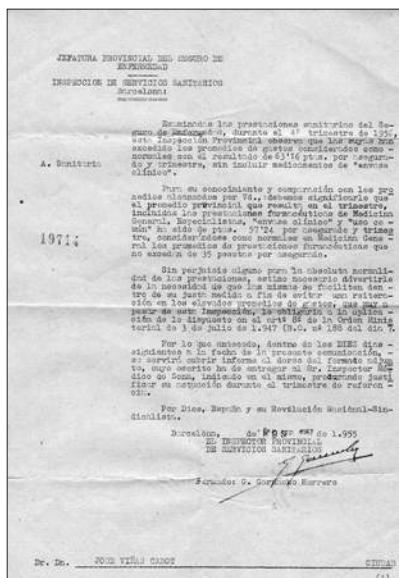
Títol de Llicenciat

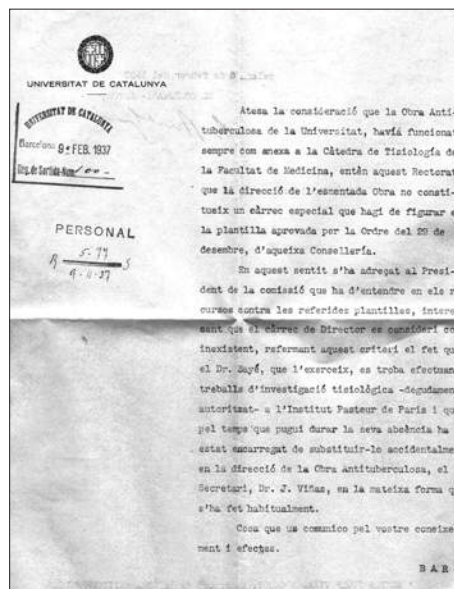
Composició de la direcció de l'obra antituberculosa

Títol de Doctor

Document "demanant" la reducció de despesa en les receptes

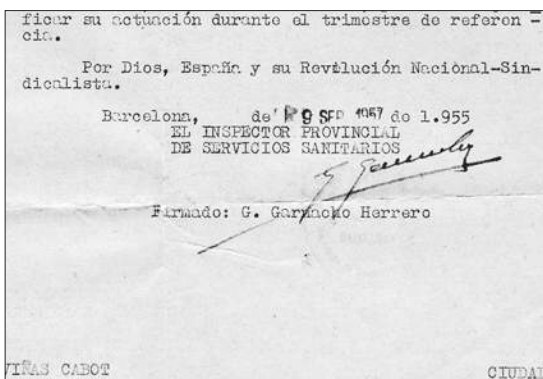

Nomenament per a substituir el Doctor Sayé, per a dirigir l'OAT

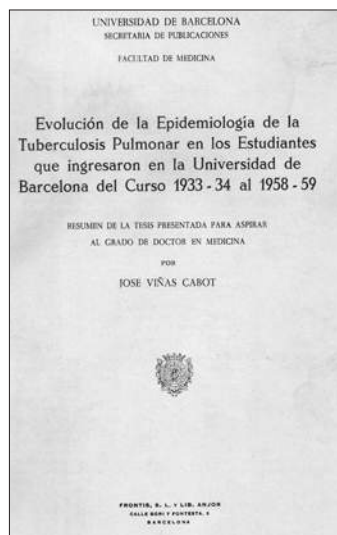
Notes: Capçalera Universitat de Catalunya

Capçalera del document anterior

Final del document que "suggereix la reducció de despesa". Observi's la fórmula final

Portada de la tesi